

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора мистецтвознавства, доцента,
професора кафедри архітектури та дизайну Луцького національного
технічного університету Наталії Владиславівни Скляренко
на дисертаційну роботу Олени Курцевої
на тему: «ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ ОСВІТНІХ САЙТІВ ТА ПОРТАЛІВ:
ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНІ ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 022 «Дизайн»**

Актуальність теми дослідження

Підвищення рівня вітчизняної системи освіти, включаючи розвиток дистанційних форм навчання, неможливо сьогодні уявити без впровадження перспективних інформаційно-освітніх веб-технологій. Прогрес у інформаційній сфері забезпечує постійне формування відкритого освітнього простору як цілісної системи, невід'ємною частиною якої виступають веб-сайти та портали. На тлі інтенсивного інформаційного потоку та технологічних інновацій гостро постає проблема оновлення візуальних комунікативних концепцій освітніх веб-ресурсів з точки зору дизайну та ергономіки. Візуальний контекст забезпечує ефективне сприйняття інформації, зручність взаємодії між учасниками освітнього процесу та веб-ресурсами. Тому відкриті освітні платформи, розвиток яких активізувався в останні десять років, потребують залучення дизайнерів до розробки візуального контенту. Важливість цього питання для розвитку сучасного українського та світового освітнього простору доводить здобувачка Олена Курцева у дисертаційному дослідженні.

Актуальність і цінність цієї роботи насамперед у тому, що обрана складна та багатогранна тема, пов'язана з реаліями сучасного освітнього простору, вимагає системного міждисциплінарного підходу до проєктування освітніх веб-ресурсів за участі широкого кола фахівців. Фактично, дослідження системи виражальних засобів в дизайні веб-ресурсів створює підґрунтя для трансформації художньої концепції сучасного освітнього простору з позицій дизайну, що дозволяє реалізувати гармонійний всебічний розвиток особистості впродовж всього життя.

Сьогодні в Україні набуває актуальності використання дистанційних веб-платформ для здобуття неформальної та інформальної (самоосвіти) освіти, що потребують постійного вдосконалення не лише функціонально-технічних, а й естетичних компонентів дизайн-системи. Вдало розроблені візуальні параметри

освітніх інтернет-ресурсів є запорукою отримання високоякісної освіти європейського рівня, що сприятиме посиленню конкурентноспроможності веб-освіти в Україні, а також активізації процесів її інтеграції у світовий простір.

Актуальність теми дослідження підтверджено також і тим, що цю роботу виконано у межах науково-дослідної теми кафедри графічного дизайну ХДАДМ «Інновації в мультимедійному дизайні у контексті науково-технологічного прогресу».

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформовані у дисертації Олени Курцевої, є обґрунтованими та достовірними, оскільки базуються на теоретичних положеннях сучасної науки, що підтверджено науковими працями дослідників, загально визнаних на національному та світовому рівнях. Список літератури містить 112 позицій (с. 142-153), що є свідченням достовірності викладених положень дисертації та демонструє залучення матеріалів мистецтвознавчого, культурологічного, педагогічного, соціологічного, інженерно-технічного спрямування. Ґрунтовно зібрана візуальна джерельна база, сформована із вітчизняних (EdEra, Prometheus, ВУМ) та світових освітніх веб-сайтів, веб-порталів, платформ масштабних освітніх онлайн-курсів (Coursera, Edx, Udacity, Canvas тощо), аргументовано підтверджує значимість та змістовність отриманих результатів. Також підтвердженням достовірності наукових положень роботи є додатки, сформовані на цих матеріалах (с. 154-218). Залучення різних форм та видів інформаційних джерел, що репрезентують розмаїття веб-естетики, засвідчує здатність здобувачки до узагальнення матеріалу та його критичної оцінки.

Робота Олени Курцевої визначається чітким формулюванням мети та постановкою завдань, яким відповідає використаний термінологічний апарат дослідження.

Матеріал дисертації викладений на основі використання загальнонаукових та спеціальних методів. Важливим аспектом для обґрунтування наукових положень дослідження є проведення порівняльного аналізу художньої концепції веб-платформ і сайтів українського сегменту Інтернету та провідних міжнародних платформ масових відкритих онлайн-курсів. З метою узагальнення матеріалів дослідження здобувачка застосувала спеціальні методи аналізу та

синтезу художньо-образного змісту веб-сайтів (формального, композиційного та образно-стилістичного аналізу, методи семіотичної інтерпретації та знакового узагальнення) та методи дослідження соціокультурного контексту освітніх веб-ресурсів. Це дозволило сформулювати уявлення про художню мову веб-дизайну освітніх сайтів та порталів, встановити взаємозв'язки між елементами досліджуваної проблеми та аргументувати достовірність авторських концепцій.

Достовірність висновків до розділів роботи та загальні висновки підтверджуються обґрунтованою методологією, наявним аналітичним та візуальним матеріалом.

Наукова новизна одержаних результатів

Результати дисертаційного дослідження Олени Курцевої вирізняються науковою новизною, що полягає в обґрунтуванні системи виражальних засобів у дизайні освітніх веб-сайтів на основі репрезентативного джерельного матеріалу.

Здобувачка вперше сформувала типологію вітчизняних освітніх веб-ресурсів на основі критеріїв візуальної репрезентації та засобів художньої виразності, залучивши до аналізу актуальну вітчизняну та світову наукову літературу із зазначеної проблематики. Цінним здобутком є узагальнення типологічної характеристики освітніх веб-ресурсів у межах триступеневої структури за трьома типами представницького, навчального та універсального дизайну. У роботі обґрунтовано основні компоненти системи виражальних засобів, які виступають маркерами відповідного типологічного профілю інформаційно-освітнього ресурсу. На основі проведеного аналізу Олена Курцева сформувала коло рекомендацій, що розкривають естетичну парадигму та окреслюють напрями використання системи виражальних засобів у процесі дизайн-проекування веб-сайтів та порталів.

Усі зазначені аспекти обґрунтували новизну положень дисертаційної праці, демонструючи новітні тенденції у веб-дизайні та рекомендації їх трансформації.

Повнота викладу положень дисертації в опублікованих працях

Основні положення та результати дисертаційного дослідження представлено у 6-ти одноосібних публікаціях, з них: 3 статті у фахових виданнях за спеціальністю 022 Дизайн, що включено до переліку МОН України; 1 публікація – у мультидисциплінарному міжнародному виданні (Чехія, країна Європейського Союзу); 2 публікації апробаційного характеру, підготовлені за результатами участі у міжнародних науково-практичних конференціях. Усі

публікації відображають особистий внесок здобувачки та узагальнюють результати її власного практичного досвіду.

Усі висновки та наукові положення, що виносяться на захист, отримано Оленою Курцевою особисто.

Практичне значення дисертаційного дослідження

Практична цінність результатів роботи полягає у тому, що вони дають можливість сформулювати комплекс науково обґрунтованих положень і рекомендацій для грамотного використання системи виражальних засобів у процесі проектування освітніх веб-ресурсів. Така робота є важливою з огляду на сучасне становлення перших українських платформ онлайн-освіти, оскільки дозволить сформулювати підґрунтя для практикуючих веб-дизайнерів, зокрема у сфері освіти та науки. Матеріали дослідження можуть бути використані освітніми закладами для покращення навчально-методичного забезпечення підготовки студентів у сфері графічного та мультимедійного дизайну під час здобуття формальної, неформальної та інформальної (самоосвіти) освіти.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам

Представлена дисертація має логічно впорядковану структуру, що сформована з вступу, чотирьох розділів, висновків та списку літератури (112 позицій). Загальний обсяг дисертації 226 стор., з них основного тексту 141 стор. Додатки представлено на 72 стор., у яких окремо винесено 7 таблиць.

Вступна частина роботи (с. 5-9) демонструє доцільний вибір мети дослідження – виявлення та аналіз системи виражальних засобів в дизайні освітніх веб-сайтів та порталів. Здобувачкою визначено завдання, об'єкт, предмет, хронологічні рамки, практичне та теоретичне значення дослідження.

У *першому розділі* (с. 10-32) опрацьовано значний масив теоретико-методологічного матеріалу, що дозволив проаналізувати та оцінити різні підходи, моделі розвитку та форми репрезентації веб-дизайну у контексті вітчизняних та світових досліджень. Олена Курцева аргументовано доводить, що безпосередньо проблематика аналізу системи виражальних засобів освітніх веб-сайтів та порталів усе ще лишається маловивченою цариною. Специфіка дисертаційної роботи зумовила формування відповідної джерельної бази та методології дослідження, що забезпечили можливість ґрунтовного аналізу основних тенденцій формування репрезентативної культури веб-дизайну.

У *другому розділі* (с. 33-66) Олена Курцева запропонувала типологію освітніх веб-сайтів та порталів на основі критеріїв візуальної репрезентації та засобів художньої виразності. Цінним моментом дисертації виступає проведення порівняльного аналізу та виділення спільних та відмінних рис у дизайні освітніх інтернет-ресурсів, які демонструють дотримання балансу функціональних та естетичних компонентів системи. Представлені у додатках таблиці засвідчують здатність здобувачки до узагальнення інформації, що дозволило їй узгодити дизайн-характеристики представницького, навчального та універсального типів інтернет-ресурсів та їх художньо-образних особливостей.

Третій розділ дисертації (с. 67-115) логічно розкриває зміст системи виражальних засобів у дизайні освітніх сайтів та порталів, акцентуючи увагу на композиційних особливостях, засобах художньої виразності шрифтової репрезентації та стилістиці. Здобувачкою піднято важливу проблему організації просторово-композиційної структури мережевих ресурсів, що вимагає трансформації наявної парадигми комунікації. На підтвердження достовірності сформованої системи виражальних засобів автором зібрано відповідний ілюстративний матеріал у додатках (с. 154-225).

У *четвертому розділі* (с. 116-135) здобувачка надає рекомендації щодо використання виражальних засобів у проєктуванні освітніх сайтів та порталів. Особливу увагу хочеться звернути на можливість трансформації естетики та функціоналу освітніх веб-ресурсів як універсальної системи у межах досвіду користувача, що переносить акцент на важливий параметр веб-доступності (с. 126-127) і зрештою на розвиток універсальних принципів веб-дизайну.

В цілому, представлена дисертація відповідає паспорту спеціальності 022 «Дизайн». Висновки та отримані результати свідчать про здатність здобувачки систематизувати, узагальнювати та критично оцінювати значні обсяги наукового матеріалу.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Незважаючи на загалом позитивну оцінку дисертаційного дослідження, слід висловити деякі зауваження та міркування.

1. Перший розділ дисертації вирізняється ґрунтовним критичним аналізом актуальних питань розвитку вітчизняної та зарубіжної наукової літератури у контексті обраної проблематики на основі результатів досліджень окремих науковців, проте огляду результатів дисертаційної роботи Д. Бородаєва «Веб-

сайт як об'єкт графічного дизайну» і низки актуальних досліджень Р. Безуглої, О. Вакуленко, О. Зеленюка, В. Парненко, не приділено належної уваги. Хоча потрібно зауважити, що публікації цих дослідників подано у списку літератури (с. 142-145).

2. Дисертація насичена науковими термінами українського та іноземного походження, пояснення яких автор часто подає у дужках. Вважаю, що було б доцільним сформулювати короткий термінологічний словник як окремий додаток. Це дозволило б зробити текст роботи більш компактним і лаконічним.
3. У тексті третього розділу викликає сумніви формулювання «Лінійно-площинна концепція прийомів» (с. 78), що розглядається в межах аналізу інших прийомів композиції веб-сайтів та порталів.
4. Потрібно відзначити систематизований за розділами дисертації ілюстративний матеріал, представлений у додатках, що вдало візуалізує та уточнює зміст роботи. Однак варто було виділити заголовки з позначенням додатків великими літерами з відповідними назвами (Додаток А, Додаток Б тощо) та нумерацією ілюстрацій в межах кожного додатку. Також для зручності ідентифікації веб-ресурсів не доцільно їх повторювати у різних розділах додатків, наприклад, варто об'єднати іл. 2.21, 2.23, 4.7; іл. 3.9, 3.10, 4.13 тощо. Доцільно подавати посилання на додатки в тексті дисертації не у квадратних дужках, а у круглих, щоб уникнути плутанини із позначенням посилань на літературні джерела.
5. Для оформлення списку літератури (с. 142-153) здобувачкою використано різні стилі оформлення, зокрема окремі публікації подано згідно із міжнародним стандартом APA, інші – з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015. Слід звернути увагу на повноту оформлення окремих бібліографічних записів у списку літератури, зокрема тих, що висвітлюють основні здобутки дисертантки [20; 21; 23; 25]. До того ж, у тексті дисертації краще зазначати прізвища іноземних авторів у їх оригінальному написанні, що полегшить їх ідентифікацію у інформаційному просторі та дозволить уникнути похибок (наприклад, Торлацій (с.24, 26, 38), Горлацій (с. 26, 76, 112), Thorlacius [103; 104]).

Однак окреслені дискусійні моменти не применшують цінність та позитивну оцінку роботи, а мають виключно рекомендаційний характер.

Загальний висновок

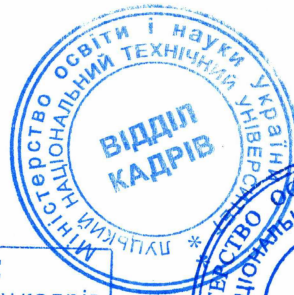
Дисертація Курцевої Олени Вячеславівни «Особливості дизайну освітніх сайтів та порталів: художньо-образні засоби виразності» є завершеною самостійною науковою працею, що вирішує актуальну проблему дослідження системи художніх виражальних засобів у дизайні освітніх сайтів та порталів. Теоретичні результати дослідження є науково обґрунтовані та достовірні, достатньо апробовані у фахових виданнях мистецтвознавчого спрямування, важливі для сучасного розвитку сфери мистецтвознавства. Результати дисертації мають практичну цінність для діяльності веб-дизайнерів особливо у сфері освіти та науки, а також можуть бути використані у викладацькій діяльності з метою підвищення якості підготовки студентів у сфері графічного та мультимедійного дизайну, для здобуття неформальної та інформальної освіти.

Таким чином, дисертація, подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає чинним вимогам МОН України за структурою, змістом та оформленням, ступенем актуальності та новизни, обґрунтованістю наукових положень та повнотою висновків, науковим рівнем та практичною цінністю, а її авторка **Курцева Олена Вячеславівна** заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 «Дизайн».

Офіційний опонент,
доктор мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри архітектури та дизайну
Луцького національного
технічного університету

Н. В. Скляренко

ВІРНО:
Начальник відділу кадрів
"01" 02. 2024 р.

[Handwritten signature]